

РІШЕННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Спеціалізована вчена рада ДФ 35.051.143 Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування 071 «Облік і оподаткування» на підставі прилюдного захисту дисертації «Організаційні та методичні аспекти формування робочих документів аудитора» 31 січня 2024 року.

Карпачова Ольга Володимирівна, 11.12.1989 року народження, громадянка України, освіта повна вища. У 2014 році закінчила Університет банківської справи Національного банку України (м. Київ), отримала повну вищу освіту за спеціальністю «Бізнес-адміністрування», здобула ступінь магістра. У вересні 2019 року поступила на навчання в аспірантуру кафедри обліку і оподаткування Університету банківської справи (форма навчання вечірня). У 2022 році переведена на навчання в аспірантуру кафедри облікових технологій та оподаткування Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, яку завершила у вересні 2023 року.

Дисертацію виконано на кафедрі обліку і оподаткування Університету банківської справи Міністерства освіти і науки України, м. Київ, та на кафедрі облікових технологій та оподаткування Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів.

Науковий керівник: **Любенко Андрій Миколайович**, доктор економічних наук, професор, професор кафедри облікових технологій та оподаткування Львівського національного університету імені Івана Франка, м. Львів.

Здобувачка має 20 наукових публікацій за темою дисертації, з них 0 статей у періодичному науковому виданні інших держав, 7 статей у наукових фахових виданнях України, в тому числі 2 статті у виданнях, що індексуються у наукометричних базах Scopus та/або Web of Science Core Collection, 0 монографій:

1. Dr Wolfgang Müller, Kuznetsova A., Karpachova O., Khrystoforova O., Sulima M. Accounting and auditing according to international standards as a management function. Financial and credit activities: problems of theory and practice 2020 № 4 (35). С. 60-68 URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3147/3066> (0,63 д. а.) (включено до Web of Science).

2. Lyubenko A., Znak N., Karpachova O. Audit features of the first IFRS financial statements. Financial and credit activities: problems of theory and practice 2022 № 1 (42). С. 186-194. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3690> (0,63 д. а.) (включено до Web of Science).

3. Карпачова О. В. Застосування тестів контролю при аудиті фінансової звітності за МСФЗ. Науковий вісник Одеського національного економічного університету Збірник наукових праць № 1-2 (290-291), 2022.С. 54-59. URL: <http://nvisnik.oneu.edu.ua/collections/2022/290-291/pdf/54-59.pdf> (0,63 д. а.).

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

1. Рудницький Василь Степанович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри облікових технологій та оподаткування Львівського національного університету імені Івана Франка, без зауважень.

2. Слободяник Юлія Борисівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри аудиту ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» МОН України, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. При класифікації робочих документів відповідно до стадій аудиту (стор. 31-32) авторка зазначає серед користувачів плану та програми аудиту керівництво підприємства. На наш погляд, програму аудиту навряд чи доцільно розкривати для керівництва підприємства, оскільки, як вказує сама здобувачка «... програма аудиту дійсно є інструкцією для виконання тестування контролю та деталей, яка допомагає контролювати виконання аудиторських процедур та відслідковувати запланований час» (п. 3.3, стор. 170). Отже, вважаємо, що призначення програм аудиту, деталізація інформації у них робить недоречним їх розкриття для керівництва підприємства.

2. При визначенні поняття «робочі документи аудитора» авторка наголошує на тому, що «...поняття повинно містити концептуальну основу фінансової звітності та обов'язковість формування аудиторської документації на всіх етапах аудиту у відповідності до вимог міжнародних стандартів аудиту» (стор. 48). Цілком погоджуючись із важливістю доповнення існуючого поняття «робочі документи аудитора» обов'язковістю формування аудиторської документації відповідно до вимог МСА, що спрямоване на забезпечення високої якості аудитів, вважаємо недоцільним включати до поняття концептуальну основу фінансового звітування, оскільки у такому випадку потрібно було б давати окремі визначення робочим документам при застосуванні різних концептуальних основ. Так, наприклад, в Україні потрібно було б давати окремі визначення робочих документів аудитора при аудиті за НП(С)БО, НП(С)БОДС або за іншими вимогами. При цьому запропоноване авторкою визначення терміну «робочі документи аудитора» є універсальним, може застосовуватися для різних концептуальних основ, а тому, на нашу думку, не потребує їх конкретизації у визначенні.

3. Запропонований здобувачкою алгоритм оформлення аудиторської документації при вибірковій інвентаризації під час обмеження (табл. 1.4 на стор. 62-

63) доцільно було представити у вигляді блок-схеми (алгоритму), а не в табличній формі, що покращило б уявлення про послідовність дій аудиторів та їх результату. Також в алгоритмі аналізу облікової політики та його впливу на формування аудиторської документації (рис. 2.2 на стор. 82) не зображено зв'язок планування тестів контролю при відповідності облікової політики МСФЗ та плану аудиту, що є логічним кроком у послідовності формування робочої документації.

4. Авторка у деяких робочих документах застосовує поняття «навмисні помилки» (табл. 2.2 на стор. 90, табл. 2.3 на стор. 92). На наш погляд, натомість до навмисних дій (або бездіяльності) доречно застосовувати поняття «навмисні викривлення», що передбачено МСА.

5. У цілому позитивно оцінюючи запропонований авторкою методичний підхід до урахування шкоди та збитків від війни у розрахунку показника EBITDAW (прибуток до сплати відсотків, податків, амортизації та наслідків війни) (стор. 101-104, табл. 2.7, 2.9), зауважимо, що потребує додаткового дослідження та обґрунтування порядок оцінювання завданої російською агресією шкоди та збитків, розкриття відповідної інформації у фінансовій звітності та механізми перевірки аудитором точності проведених підприємством розрахунків.

3. Чижевська Людмила Віталіївна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку Державного університету «Житомирська політехніка», надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Дослідження класифікації робочих документів є дискусійним і певною мірою суперечливим. Так, автором на сторінках 31-33 запропоновано класифікацію робочих документів у відповідності до стадій аудиту на 5 груп (1. План та програма аудиту. 2. Робочі документи аудиторів. 3. Звіт керівництву підприємства. 4. Аудиторський висновок. 5. Додатковий звіт до аудиторського комітету). По-перше, у цій класифікації друга група (підмножина) має назву загальної множини, що порушує принципи класифікації. По-друге, на с.39-40 автором сформовано інші групи аудиторської документації: 1. Участь САД у тендері/конкурсі. 2. Прийняття клієнта. 3. Планування. 4. Виконання аудиту. 5. Завершення аудиту. 6. Звітування. При цьому у подальшому дослідженні автор не зазначає, яким саме чином запропонована класифікація (групування) сприятимуть удосконаленню методики та організації формування робочих документів.

2. Робочий документ «Аналіз облікової політики на відповідність МСФЗ» містить питання щодо облікових оцінок та виправлення помилок (питання 11-12). Вважаємо, що це перевантажує документ та не відповідає призначенню документу, адже у МСБО 8 ці складові є розмежованими і потребують окремих досліджень аудитора.

3. Авторка недостатньо обґрунтовує достатність та прийнятність запропонованого набору економічних показників, включених до «Робочого

документу аудитора при здійсненні аналітичних процедур (розрахунок коефіцієнтів при аудиті МСФЗ звітності)», що ускладнює оцінку переваг запропонованої методики застосування аналітичних процедур.

4. При визначенні запропонованого показника EBITDAW не передбачено, як враховувати у розрахунку отримані підприємством компенсації, допомоги та відшкодування завданих збитків, зокрема, від держави та міжнародних донорів, що має вплив на прийняття управлінських рішень.

4. Хомуляк Тарас Ігорович, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри облікових технологій та оподаткування Львівського національного університету імені Івана Франка МОН України, надав позитивну рецензію із зауваженнями:

1. У параграфі 1.3 «Вплив світових подій на розробку і формування аудиторської документації», автором виокремлено лише такі події, як епідемія Ковіду, війну в Україні та диджиталізацію. Але відсутні згадки, скажімо, про фінансові кризи тощо. Вважаємо, що розкриття впливу фінансових криз на структуру аудиторських документів розширило б горизонт дослідження.

2. На наш погляд, рис. 2.2 на с. 82, як і рисунки 2.4 на с. 107, 2.6 на с. 116 доцільніше було назвати блок-схемою, алгоритмом чи моделлю визначення впливу облікової політики на аудиторську документацію та формування аналізу відповідно.

3. На с. 83 текст починається з п. 8 – не зрозуміло, чи це помилка чи пропущено назву підпункту.

4. Для нумерації додатків використано літеру «Г», яку не рекомендується застосовувати.

5. Таблиці 2.12, 3.8 та 3.9 є надто громіздкими та охоплюють понад три сторінки, їх доцільніше було б розмістити у додатках до дисертації.

6. На с. 150, параграф завершується посиланням на додатки К та Л. На наш погляд, не варто завершувати параграф посиланнями, бажано подавати завершальне, резюмуюче речення чи абзац.

7. Численні додатки, які містить дисертаційне дослідження, свідчать про глибину та ґрунтовність дослідження аудиторської документації здійсненої автором. Проте, за наповнення їх певним фактичним матеріалом зміст роботи значно б збагатився.

5. Гончарук Світлана Марківна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку, аналізу і контролю Львівського національного університету імені Івана Франка МОН України, надала позитивну рецензію із зауваженнями:

1. На рис. 1.3. оформлення робочого документа при порівнянні даних можна було би розширити діапазон дослідження хоча би до трьох років.

2. Робота набула б більш повного змісту за умов наведення у другому розділі більш повної фактографічної інформації щодо форм аудиторської документації та збільшення аналітичних показників за різні періоди.

3. Пріоритети аналітичних процедур, які використовуються, визначені автором на підставі опитування менеджменту аудиторських фірм. Вважаємо, що ці дослідження потребують оцінки їх репрезентативності.

4. Робота значно виграла, якщо б автор більше уваги приділив аналітичній інформації у додатках до дисертаційної роботи, а тільки їх формі.

5. В дисертаційній роботі мають місце деякі редакційні погрішності.

Загальна оцінка роботи і висновок.

Дисертація **Карпачової Ольги Володимирівни** на тему **«Організаційні та методичні аспекти формування робочих документів аудитора»** є самостійною та ґрунтовною науковою працею, що виконана з дотриманням вимог академічної доброчесності. У роботі вперше розроблено робочий документ «Аналіз розкриття інформації про вплив російської агресії на діяльність підприємства», запропоновано визначення «диджиталізація аудиторської документації»; удосконалено джерела інформації для формування робочих документів та проведення альтернативних процедур при обмеженні аудиту: skype, Zoom, Teams, соціальні месенджери, обґрунтування оформлення робочих документів в системі Ms Excel, як оптимального ресурсного інструменту оформлення документування аудиту на всіх його етапах, формулу розрахунку показника EBITDA з урахуванням отриманої шкоди та збитків від російської агресії; набули подальшого розвитку визначення «робочі документи аудитора», методичний підхід до формування робочого документу при отриманні розуміння внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства, методичний підхід до формування аудиторської документації при аналізі фінансових показників, методичний підхід до формування аудиторської документації при аудиті першої фінансової звітності, складеної за МСФЗ, який базується на аналізі алгоритму оцінки переходу підприємств на міжнародні стандарти та наявних джерелах інформації, що містять вимоги МСФЗ щодо їх першого застосування, методичний підхід до формування аудиторської документації при виконанні аудиту.

Дисертаційна робота Карпачової О.В. **«Організаційні та методичні аспекти формування робочих документів аудитора»** за змістом, рівнем наукової новизни, практичним значенням та характером висновків відповідає галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 071 Облік і оподаткування та сучасним вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертацій», а також затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти,

наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її автор – **Карпачова Ольга Володимирівна** – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 071 Облік і оподаткування.

Результати відкритого голосування: «За» – 5 (п'ять) членів ради,

«Проти» – — членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада ДФ 35.051.143 Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів, присуджує **Карпачовій Ользі Володимирівні** ступінь доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 071 Облік і оподаткування.

Голова спеціалізованої
вченої ради
ДФ 35.051.143

проф. Василь РУДНИЦЬКИЙ

